WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 53. ЦЕНТІВ 12 CENTS ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 19-го БЕРЕЗНЯ (MARCH) 1960 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 53. VOL. LXVII.

ПРЕЗИДЕНТ ПРОПОНУЄ КОНГРЕСОВІ ЗБІЛЬШИТИ ВДВОЄ ІМІГРАЦІЙНІ КВОТИ

Вашингтон. — В четвер дня 17-го березня ц. р., през. Айзенгавер звернувся до Конгресу з пропозицією збільшити вдвоє висоту іміграційних квот, значить, подвоїти кількість імігрантів, що мали б бути допущені до З'єдинених Держав Америки. Водночас із цим Президент висловив вимогу авторизувати допущення до ЗДА 10,000 втікачів, які мусіли залишити свої країни, тікаючи перед поневоленням і переслідуванням. В окремому посланні до Конгресу в цій справі през. Айзенгавер підкреслив, що в умовах сучасного світу американський іміграційний закон вимагає основної ревізії. Тому, що здійснення такої ревізії і відхід від дотеперішньої політики цієї сучасної пори це неможливі, през. Айзенгавер з'ясував у своєму посланні конечність зміни дотеперішньої системи іміграційних квот і започаткування в тій ділянці більш гнучкої політики, яка б уможливила подвоєння загальної кількости імігрантів до ЗДА, значить збільшення загальної іміграційної квоти із 154,000 до понад 300,000, і допущення до ЗДА більшої кількости політичних втікачів. В дальшому Президент запропонував зокрема скасувати іміграційну квоту у висоті 2,000 душ, що зобов'язує досі у відношенні до країн азійсько-тихоокеанського трикутника і встановити збільшені іміграційні квоти для кожної з окремих країн цього трикутника, як теж дозволити на використання незужитих тієї чи іншою країною іміграційних квот для іміграції з інших країн. Разом із посланням Президента передано Конгресові проект відповідного закону, що його приготовив генеральний прокуратор ЗДА. В цьому проекті включені теж постанови спрямовані на полегшення іміграції для втікачів, значить для тих, що були примушені тікати з окупованих комуністами територій чи із країн на Середньому Сході перед переслідуванням або зі страху перед такими переслідуваннями з огляду на свої релігійні і політичні переконання чи на расову приналежність. Постанови ці охоплюють теж і жертви воєн, політичних переворотів і заворушень, які не мають змоги вертатися до своїх рідних домів. — Пересланий генеральним прокуратором проект закону передбачає м. ін. збільшення іміграційних квот для Німеччини з 25,814 до 56,201, для Польщі з 9,238 до 18,267, для Совєтського Союзу із 2,697 до 6,361, для Китаю й осіб китайської національности із 205 до 2,067 і для Японії із 185 до 1,859.

63 особи згинули під час експлозії літака над Індіяною

Телл Сіті, Індіяна. — Літак типу Локгід Електра Флайт 710 з летунської лінії Нортвест в 4-ій годині по полудні 17-го березня з невиясненних досі причин експлодував, під час лету над стейтом Індіяна, спричинюючи смерть всіх 63-ох осіб, які були в ньому. Коли літак впав на землю на фарму, то настала друга експлозія і літак розлетівся на кусники. Федеральне Бюро Інвестигацій вислало своїх агентів на місце катастрофи, бо є підозра, що катастрофа сталася внаслідок підкладеної бомби. Спочатку думали, що це катастрофа внаслідок зударy двох літаків, бо частини розбитого літака були розкинені по широкому обширі і гук від експлозії був дуже сильний. Пізніше виявилося, що це частини одного пасажирського літака, на якому було 6 членів залоги і 57 пасажирів, які летіли з Міннеаполісу, Міннесота, до Маямі, Флорида. Годину після вістки про катастрофу хтось невідомий телефонував поліції в Шікаго, що на літаку була бомба, але гадають, що це був жарт, бо виглядало, що це голос якогось хлопця. Слідство було утруднене, бо запала ніч, і темно було в районі катастрофи.

В Ню Йорку демонстрували авто, порушуване соняшною енергією

Ню Йорк. — В Центральному парку фірма Інтернешенел Ректіфаєр демонструвала старе електричне авто типу Бейкер із 1912 року, яке було порушуване соняшною енергією. Над цим автом-антиком вміщено дах-покриття, в якому було 10,000 крем'яних комірок, що збирали соняшну енергію та переміновали її в електрику, потрібну до порушування авта, вміщену в 72-вольтовій батерії. Це не є модний новий винахід в ділянці черпання соняшної енергії, але тут є нове застосування цього винаходу, який може вможливити застосувати соняшну енергію до потреб щоденного життя. Автом їхав винахідник цього системи д-р Чарлз А. Ескофієрі, який є технічним асистентом Еріка Лідова, президента фірми Інтернешенел Ректіфаєр.

20-ГО БЕРЕЗНЯ ПОЧИНАЄТЬСЯ ВЕСНА

Ню Йорк. — 20-го березня о 4:43 годині перед полуднем сонце стоятиме прямовисно до землі над рівником і тоді на Північній півкулі починається весна, а на Південній — осінь. Цій астрономічній весні не відповідає зовсім температура на нашій півкулі, де панує холодна погода, а вбагатьох стейтах навіть падає сніг.

В АМЕРИЦІ

● **Айзенгавер** запропонував в бюджеті на 1961-ий рік $110,000 на те, щоб нова перша лейді, яка замешкає в Білому Домі, мала за що „перемоделювати" своє мешкання, купити нові меблі та помалювати згідно зі своїм смаком. По $25,000 призначені на нові меблі і на малювання зовнішньої частини будинку. Малювання це має відбутися вже восени 1960.

● **Голова Корпорації Світової Нюйоркської Виставки в 1964 р.** Томас Дж. Діґен заявив на прийнятті для консулів закордонних держав в готелі Готтем в Ню Йорку, що ЗДА схочуть показати державам вільного світу, що вони мають іншого в порівнянні з комуністичними країнами.

● **16-річна донька кінової зірки Лани Тернер** — Черил Крейн передала до виховного дому - школи в Сан Фернандо Велі в Каліфорнії, а досі вона була під опікою своєї бабусі по матері в Санта Моніка. Два роки тому вона вбила ножем коханка своєї матері Дж. Стомпанато, бо він погрожував смертю її матері. Мати Черил Крейн заперечила вістку про те, що дівчину передали до школи, з якої не вільно виходити тому, що вона плянувала втекти з якимсь голлівудським Дон Жуаном.

● **Крайова** Аеронавтична і Космічна Адміністрація повідомляє, що в п'ятницю 18-го березня, отже тиждень після випущення, сателіт „Піонер V" зробив перший мільйон миль у віддалі від Землі. Він летить із швидкістю 5,723 милі на годину. Всі інструменти й апарати діють дуже добре і передають на Землю сиґнали.

Видатки на необоронні цілі від 1950 року зросли на 86 відсотків

Вашингтон. — Журналіст Л. С. Вилсон написав статтю для „Юнайтед Пресс Інтернешенел", в якій стверджує, що бюджет ЗДА збільшується в останніх роках не тільки тому, що коло 45 більйонів річно треба видавати на оборону країни, загрожену комуністичною агресією, але також і тому, що в останній декаді дуже збільшилися видатки на необоронні цілі, це значить на внутрішню домашню програму, на яку, разом із видатками на будову шляхів в 1961 році винесуть аж 35.7 більйона доларів. Видатки на внутрішні цілі від війни в Кореї, це значить від 1950 року, зросли на 86 відсотків. Найгірше тут те, що немає вигляду на те, щоб можна було зменшити бюджет на внутрішні потреби, і тому та домашня частина федерального бюджету буде і надалі зростати. Не може цього зменшити Президент, який дбає про ощадності в бюджеті, бо проти нього буде Конгрес, який постійно підхліблюється виборцям, ухвалюючи різні видатки для американців. Видатки федерального уряду можна б аж тоді зменшити, коли б і Конгрес і Президент бажали зредукувати федеральний бюджет, але на це, як пише Вилсон, не заноситься.

Ніксон має взяти на кандидата на віце-президента сен. Мортона

Вашингтон. — В політичних колах говорять про те, що віце-президент Ричард М. Ніксон, кандидуючи на президента восени цього року, вибере собі на віце-президента голову Крайового Республіканського Комітету сенатора - республіканця з Кентаки Пристона Б. Мортона. Це статеться тому, що сен. Мортон сподобався Ніксонові, бо є енергійним головою Комітету, якого Республіканська партія довго вже не мала. Але одночасно звертають увагу на те, що Ніксон може не схоче брати на друге місце свого виборчого списка члена Конгресу, бо сам є предсідником Сенату. З тієї причини провідник республіканської меншости в Палаті Репрезентантів конгресмен Чарлз Галлек не має великої надії на те, що Ніксон схоче взяти собі його на кандидата на віце - президента.

Директор ФБІ про зростання числа злочинів у більших містах

Вашингтон. — Директор Федерального Бюра Інвестигацій Едгар Гувер стверджує, що число злочинів в 1959 році збільшилося на 7 відсотків, коли брати до уваги більші міста, населення яких виносить більше 25,000. Коли ж зробимо статистику злочинів із місцевостями до 2,500 населення, то число злочинів нелітніх осіб зросло на 5 відсотків. До нелітніх Гувер зараховує всіх тих, що не мають ще 18 років життя. У великих містах число злочинів зросло на 7 відсотків, число вбивств збільшилося на 5 відсотків, а число знасилувань — на 4 відсотки. Число крадіжки авт збільшилося на 2 відсотки, звичайних крадіжок на один відсоток. Зате число пограбувань зменшилося в останньому році на 4 відсотки. Найбільше зросло число вбивств у великих містах, які мають від 500,000 до 750,000 мешканців, бо аж на 21 відсоток. Коли ж брати до уваги число всіх злочинів, доконаних в цілій країні, в 1959 році, то воно зросло в загальному на один відсоток в порівнянні з 1958 роком.

Цього року Канада засіє пшеницею 23,100,000 акрів

Оттава. — Статистичне бюро повідомляє, що цього року посіють пшеницю на 23,100,-000 акрах, майже стільки само, що і в 1959 році. Це буде на 2 відсотка більше, як пересічно сіяли пшеницю в 1954-1958 роках. Згідно зі звітами фармерів із 1-го березня ц. р. ярої пшениці мають висіяти 22,418,000 акрів, трохи менше ніж в 1959 році, коли її посіяли інші дані з архівів статистичного бюра: В Онтеріо засіяно зимовою пшеницею 563,000 акрів; в цілій Канаді мають посіяти ачменю на 11,700,000 акрах — на 3 відсотки більше в порівнянні з 1959 р.; жито сіятимуть на 121,600 акрах (10 відсотків більше); ячмінь займе 8,000,-000 акрів (на 4 відсотки менше, як в 1959 році).

В параді „Дня св. Патрика" в Ню Йорку взяло участь 75,000, хоч була зла погода

Ню Йорк, Н. Й. — в традиційній параді американців ірляндського походження в Ню Йорку, з приводу роковин смерти св. Патрика взяло участь 17-го березня ц. р. 75 тисяч осіб, а пів мільйона приглядалося маршові завзятих ірляндців, які під парасолями йшли по 5-ій Евню, хоч на землі лежав мокрий від дощу сніг, згори падав дощ, а з недалекої ріки тягнув вітер із швидкістю 30 миль на годину. Але дух ірляндців в Америці не понизився і вони з усміхом маршували впродовж чотирьох годин, дефілюючи перед кардиналом Френсісом, що стояв на сходах перед катедрою св. Патрика, перед трибуною на 64-ій вулиці, на якій були губернатор Ню Йорку Нелсон А. Рокефелер, посадник Ню Йорку Роберт Ф. Вагнер і як гість з Ірляндії Джей Довдолл — перша жінка, яка стала лордом мейором міста Корку, та ірляндський амбасадор до ЗДА Фредерік Боленд. На світлині Мері Фолі виходить з катедри св. Патрика, щоб прилучитися до паради.

КУБИНСЬКИЙ МОРСЬКИЙ АТТАШЕ НАЗИВАЄ ФІДЕЛЯ КАСТРА МАНЕКЕНОМ КОМУНІСТІВ

Вашингтон. — Кубинський морський аташе в амбасаді Куби в ЗДА, лейтенант-комодор Міґуель Ф. Г. Понс Гойзета, зрікся свого становища та виголосив на Міжамериканській Раді Оборони пламенне оскарження проти теперішнього кубинського режиму Фіделя Кастра. Названий високий кубинський морський старшина був не лише морським аташе Куби, але головою кубинської делегації в названій Міжамериканській Раді Оборони та дорадником кубинської делегації в Організації Американських Держав. Коммодор Гойзета закинув Кастрові і його прибічникам, що вони „зрадили духа революції" та обманули всіх тих, що боролися проти попереднього режиму президента Батісти. Так званий фіделізм — казав він — це маска, за якою скривається міжнародний комунізм. Фідель Кастро і його брат Рауль, командант кубинських збройних сил, крокують просто в напрямку Ернеста Ґеварри, теперішнього директора кубинського державного банку, який є стовідсотковим комуністом та який вже нині є фактичним диктатором на Кубі. У зв'язку з цією новою сенсаційною резиґнацією газети пригадують, що 1 липня мин. року зрікся свого становища командант кубинського летунства майор Педро Діяз Лянц і втік на Флориду, та що 21 жовтня мин. року вирікся Фіделя Кастра один з його найближчих співробітників майор Губерт Матос, арештований за „змову". Тим часом в Гавані зголосив резиґнацію міністер фінансів д-р Руфо Льопез-Фрезке, ніби з уваги на погане здоров'я, насправді внаслідок конфлікту з комуністичним директором кубинського банку Ґеварою. Новим міністром фінансів призначено кап. Дііза Астарайна.

У Франції зростає опозиція проти президента де Ґоля

Париж. — Французький парламент, чи радше його нижча палата депутатових, усупереч відомому становищу президента Шарля де Ґоля висловився за скликання надзвичайної сесії для ухвалення нового фармерського закону. За скликання парламенту висловилось 287 послів, себто на 11 більше, як цього вимагає конституція. Де Ґоль заповів заздалегідь, що він не підпише декрету про скликання парламенту, вважаючи, що звичайна сесія все одно призначена на 26-го квітня, отже нема потреби приспішувати її. Однак сам факт, що знайшлось аж так багато послів, які підписали небажаний де Ґолеві внесок, вказує на зміну настроїв у Франції у некористь де Ґоля. Не виключене, що де Ґоль, не піддаючись опозиції, зголосить до парламенту зміну конституції з перетворенням державного устрою Франції цілком на президентську систему, в якій він, президент, не потребував би рахуватися з парляментом в тій мірі, як це мусить робити тепер. Лідер соціялістів, кол. прем'єр Ґюй Молле, який твердо підтримував де Ґоля, тепер теж виступив з різкою публічною критикою його політики, особливо щодо Альжиру.

У жидів поділені думки на факт зустрічі Бен Ґуріона з Аденауером

Тель Авів. — В ізраїльському парляменті відбулась дебата з приводу складення ізраїльським прем'єром Бен Ґуріоном візити німецькому канцлерові Аденауерові та відбуття з ним двогодинної розмови. Вправді внесок на висловлення Бен Ґуріонові з цього приводу недовір'я перепав 55 голосами проти трьох, однак — за твердженням західньої преси — сталося це тільки тому, що той внесок зголосили комуністи і однаково націоналістична партія Ґорут, як і дві ліві партії, учасниці коаліції Бен Ґуріона, не хотіли маніфестувати своєї солідарности з комуністами. Однак усі вони виступали проти Бен Ґуріона за ту зустріч з Аденауером, — одні аргументуючи своє становище національною честю, інші — остраховою, щоб Совєти не добачили в тій зустрічі протисовєтської політичної демонстрації. Віце-прем'єр Леві Ешколь боронив Бен Ґуріона аргументом, що прем'єр Ізраїлю обов'язаний розмовляти з кожним прем'єром чужої держави, який собі цього бажає. Це був натяк на Хрущова, який, — мабуть з уваги на арабів — оминає зустрічі з Бен Ґуріоном.

Комуністична партія Совєтського Союзу нараховує 8 мільйонів реєстрованих членів

Москва. — Московська „Партійная Жизнь" обговорює різні турботи совєтських верховодів із комуністичними партійцями. На 1-го січня ц. р. Компартія СССР нараховувала формальних 8,017,000 членів, власників партбілетів. Але сам той партійний офіціоз робить нарікає, що не всі члени партії мають „належну ідеологічну підготову" та що особливо мало горнеться до партії — підсовєтська молодь. Цей партійний часопис наводить подрібну статистику, який відсоток фізичних робітників і вихованців комсомолу зголошувався до партії від 1939 року і приходить до досить сумних висновків, що партія замало атракційна для молоді і робітників. Тепер є тільки 691,000 партійних кандидатів, які протягом року мають підготовитись до „партійного іспиту". „Партійная Жизнь" найбільше нарікає на дівчат з комсомолу, які не мають амбіції стати партійними членкинями.

УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Централя Українців Католиків Канади** проголосила неділю 10 квітня ц. р. днем всеукраїнської національної солідарности на терені Канади. В цьому дні будуть відправлені спеціяльні Богослужби за вірних, священиків і єпископів, зокрема за Митрополита кир Йосифа Сліпого, що караються в совєтських концтаборах і тюрмах і відбудуться протестаційні маніфестації проти переслідування Української Греко-Католицької Церкви в СССР.

● **Авторський вечір Олега Лисяка** відбудеться в Дітройті в суботу дня 26 березня ц. р., заходом Братства кол. вояків 1-ої Української Дивізії УНА. Вечір відкриє вступним словом мистець Е. Козак, творів автора читатимуть артисти — Катерина Бразіка-Кривуцька, Василь Барнич і Микола Кавка. Есеї про автора читає ред. Зенон Тарнавський, П-і Марія Лисяк, при акомпаніяменті п-і Марти Тарнавської, відспіває кілька пісень на тексти О. Лисяка.

● **Літературно - Мистецький Клюб у Торонті** влаштовує в неділю дня 20-го березня ц. р. спільний авторський вечір відомого карикатуриста і мистця-маляра Едварда Козака (Еко) і письменника Богдана Нижанківського (Бабая). У програму вечора виступлять ліричні і сатиричні твори обидвох письменників, зокрема читання репортажу Гриця Зозулі про Торонто.

● **Зустріч Бережанців, Підгаєччан і Перемишлянців** відбудеться в Торонті в неділю дня 20 березня ц. р. в парафіяльній залі церкви св. Миколая. Програму зустрічі буде обговорено справа майбутнього спільного з'їзду колишніх мешканців Бережанщини, Підгаєччини і Перемишлянщини. Почесним гостем зустрічі буде д-р Володимир Бемко із ЗДА.

ЗАХІД СТАВИТЬ КОНТРОЛЮ ЗА ПЕРЕДУМОВУ КОЖНОГО РОЗЗБРОЄННЯ

Женева. — Якщо Совєти гадають, що Захід може відкинути геть зброю, яку має, без попередньої повної гарантії, що в однаковій мірі буде розброєний Совєтський Союз, — то Совєти повинні позбутися такої наївної надії. Без фактичної контролі — немає найменшого роззброєння. — Такий був короткий сенс півторагодинної промови, що її виголосив у третьому дні Женевської конференції представник американської делеґат Фредерік Ітон. Він звернувся з закликом до совєтської делеґації, щоб вона перестала говорити весь час про далекі й неосяжні ідеальні цілі, як про них говорить плян Хрущова про „генеральне і повне" роззброєння, а почали розглядати конкретні, близькі і реальні можливості. Якщо Совєти дійсно хочуть осягнути якесь порозуміння в ділянці міжнародного роззброєння — казав Ітон — то в добі атомових ракет і штучних сателітів є чимало поля для таких зусиль. Тут Ітон вказав знову на найважливіші в нинішньому моменті справи: щоб ніхто не висилав штучних сателітів без попереднього повідомлення; щоб порозумітись і встановити відповідну контрольну систему, щоби ніхто не міг висилати із штучними сателітами атомових бомб; щоб ступнево передавати атомовий матеріял для мирових цілей. Таким чином Захід знову поклав найбільший натиск на конечність спершу шукати порозуміння в ділянці далекосяжних атомових ракет і висилання з допомогою ракет у міжпланетні простори штучних сателітів. Газетні коментатори пояснюють, що західні військові кола прийшли до переконання, що протягом найближчих 5-10 років можна буде з найбільшою докладністю визначити шлях штучних сателітів та „стягати їх на Землю". У тому часі — пишеться в газетах — можна вже буде також вставляти до штучних сателітів атомові бомби з докладним вирахуванням, де й коли вона має відірватися і впасти на Землю. Отож вже тепер Захід пропонує забезпечитись проти такої страшної потенціяльної загрози. Крім цього, західні делеґати в Женеві звернулись з запитом до Совєтів, як вони практично уявляють собі ту контрольно-інспекційну систему в ділянці міжнародного роззброєння, яку в теорії визнає також плян Хрущова. З свого боку совєтський делеґат Валерій Зорін зробив — як пишуть газети — „милу несподіванку" західнім делеґатам, бо замість далі накидуватись на західній плян роззброєння без попереднього докладного розглянення його, він попросив доповнити той плян додатковими інформаціями про різні його подробиці. Зокрема Зорін просив виясними детальніше, як Захід уявляє собі запропоновану Міжнародну Організацію Роззброєння і як Захід думає, що треба би практично перевести ідею — змагазинування всієї так званої звичайної зброї під міжнародною контролею. Очевидно, що Зорін не сказав ні слова, чи Совєтам подобаються ті пропозиції, але сам факт, що він хоче мати ближчі дані про них, надхнув західні делеґати деяким оптимізмом. Зрештою, Женевська конференція для справ міжнародного роззброєння заповідається на дуже довгий час. Члени західних делеґацій настільки переконані, що ця буде дредова і затяжна конференція, що розглядаються за помешканнями для себе і своїх родин на довший час у найближчій околиці Женеви та за школами, до яких посилали б своїх дітей.

Цейльонові грозить нова політична криза

Кольомбо. — Від 25-го вересня мин. року, коли з рук фанатика, монашого знахура, згинув дуже популярний прем'єр Бандаранайке, Цейльон переживає хронічну політичну кризу. Прем'єр Віжнда Даганаяке рішив розв'язати її розписанням нових виборів. Останні вибори відбулися чотири роки тому. Відповідно до зросту населення, підвищено число послів з 95 до 151. Вибори відбудуться саме в найближчу суботу. Але атмосфера в краю настільки напружена, що змобілізовано 8,000 поліцистів — себто майже всю цейльонську „збройну силу" та 18,000 цивільних державних службовиків для пильнування порядку і переведення акту виборів. Найпалкішу опозиційну кампанію веде недавній міністер харчів Дон Філін Гунавардена, марксист, якого прем'єр Даганаяке назвав „народним ворогом число 1". Уряд заборонив виголошувати публічно виборчі плякати й транспаренти та вивішувати прапори і старається вдержати передвиборчу кампанію в найскромніших межах. Агітація комуністів і їх попленчатів така сильна, що існує острах, чи вони не захочуть силою захопити владу, якщо це їм не вдасться шляхом виборів. З другого боку побоюються, що уряд хоче пофальшувати вибори.

У СВІТІ

● **Совєтський маршал Семйон Богданов** помер в минулу суботу у Москві на 65-му році життя. Він служив простим вояком в царській армії і приєднався до большевицької революції. З танкіста дослужився до становища головного команданта совєтських змоторизованих формацій в рр. 1948-54. Був двократно декорований орденом Леніна і був членом Верховного Совєта. Хрущов і маршал Маліновський підписали панеґіричний комунікат про його смерть.

● **Президент муринської Ґвінеї** Секу Туре, поставлений перед загрозу, що Західня Німеччина зірве з Ґвінеєю дипломатичні взаємини у випадку визнання нею Східньої Німеччини, повідомив західньо - німецький уряд, що Ґвінея не нав'язала з Східньою Німеччиною дипломатичних взаємин, а тільки надала титул амбасадора голові своєї торговельної місії в Східній Німеччині.

● **Нікіта Хрущов** післав президентові Айзенгаверові телеґрафічну подяку за вирятування американським літаконосцем 4-х совєтських вояків, які протягом 49 днів блукали на пошкодженому човні на хвилях Тихого океану. Таку саму подяку маршал Маліновський вистосував до американського секретаря оборони Ґейтса.

● **У Чехословаччині** засуджено римо-католицького єпископа Владіміра Гляда на 9 років в'язниці за те, що у 1950 році Папа буцім-то „тайно призначив його єпископом і він виконував єпископські функції „нелеґально", займаючись „протидержавною діяльністю". Чеські комуністи стоять на становищі, що всі призначення Папою є „нелеґальні" і „неважні", якщо на них не погодився комуністичний уряд.

● **72-річний кардинал Доменіко Тардіні**, призначений в 1958 році державним секретарем Апостольської Столиці, просив Папу звільнити його з того становища з приводу слабого здоров'я внаслідку пізнього віку. Прізвище монсіньйоре Тардіні називано часто, як одного з кандидатів на нового Папу після смерти Пія XII.

● **Студенти французьких високих шкіл** проголосили дводенний страйк на знак протесту проти нових приписів щодо військової служби студентів. Вік студентів, користаючих з відкладання військової служби на час університетських студій, обмежено до 27 років життя.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917, — authorized July 31, 1918.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Велика нагода

У той самий час, як англійські урядовці стукають до хат українських поселенців, щоб „справити" вписане в урядових документах їхнє українське національне походження на „невідоме" чи прямо „російське", „польське" або „австрійське", як французький уряд, очікуючи відвідин ката України Нікіти Хрущова, „запросив віддалитись" багатьох наших земляків на Корсику, перед нами у цій незрівняній своїми вольностями нашій прибраній батьківщині відкривається велика нова нагода: ствердити своє українське походження в урядовому переписі населення. Це величезне досягнення і нагода більша, ніж могло б на перший погляд здаватися. Але найголовніше, щоб ми самі потрапили цю нагоду використати.

Уже незабаром, за неповних два тижні, до наших хат прийдуть енумератори, урядовці Федерального Бюра Перепису Населення, щоб поставити нам цілий ряд запитів, які мають важливе значення для оцінки стану, тенденцій і можливостей розвитку багатомільйонового і багатонаціонального населення цієї країни. Між цими запитами є чотири такі, що всановлюють наше національне походження в першому і другому поколіннях: де ми народилися, де народилися наші батьки, окремо батько й окремо мати, і яка була наша розговірна мова перед нашим приїздом до ЗДА. До речі, між 160,000 енумераторів, в тому числі 120,000 жінок, може знайтися і багато наших земляків, якщо вони, маючи відповідні кваліфікації, до цієї праці зголосяться. Але можуть бути між ними й такі, для яких українське походження в переписних листках є небажане або незрозуміле.

Усе це вимагає нашої максимальної уваги. Поперше — ми повинні повести самі між собою найширшу і найбільш наполегливу акцію, вияснюючи менше свідомим землякам важливість перепису населення і необхідність ствердити в ньому правильно своє українське походження. УККомітет саме тепер друкує і в найближчих днях почне розсилати брошуру з виясненнями в цій справі. Їй віддає відповідну увагу і наша преса, а чергове число нашого англомовного „Українського Тижневика" буде в цілості присвячене цій проблемі. З поінформованих джерел знаємо, що Владики наших Церков дали доручення священикам, щоб і вони з церковної проповідальниці вияснили парафіянам потребу і важливість ствердити наше українське походження в переписних листках. Відділи УККА та численні наші організації включаються в цю акцію на місцях у поодиноких громадах. Але все це не матиме повного успіху, якщо в цю справу не включиться кожний з нас індивідуально, пригадуючи її важливість та відповідно вияснюючи її іншому членові нашої родини, нашому сусідові, нашому знайомому.

Перепис населення і можливість ствердити в ньому наше українське походження — це справді величезна нагода, тим більша й важливіша в обставинах, в яких живе наш нарід на рідній землі або й деякі менш щасливі наші земляки в інших, навіть вільних країнах. Тож використаймо цю нагоду під час перепису населення. Встаньмо і даймо себе порахувати!

Айзенгавер і Ніксон

На своїй пресовій конференції, минулої середи, президент Айзенгавер ясно підтримав кандидатуру віце-президента Ричарда Ніксона на президента ЗДА в найближчих виборах. Він ствердив, що за сім років його тісної співпраці з Ніксоном не було між ними ніколи яскравої розбіжности ні в одній принциповій справі, хоч і були, очевидно, різниці думок, як двох окремих, незалежних діячів. Президент дав зрозуміти, що це залежить головно від Республіканської партії та від самого Ніксона, якої активної підтримки вони бажають собі від нього, Айзенгавера, у передвиборчій кампанії, бо — сказав він — кандидат іноді не бажає викликати враження, що має „патрона". Але Президент не залишив ніякого сумніву, що він готов пропагувати в користь Ніксона.

Прихильність Д. Д. Айзенгавера до Р. М. Ніксона стала загальновідомою, коли 11 липня 1952 року в Міжнародному Амфітеатрі у Шикаго, за порадою Айзенгавера і на формальну пропозицію тодішнього сенатора Вільяма Новленда, республіканська конвенція через аклямацію визначила кандидатуру Ніксона на віце - президента. Тодішній 39-річний сенатор із Каліфорнії, Ричард Ніксон був обраний двічі віце - президентом, у виборах з 4-го листопада 1942 р. і 6-го листопада 1956 р. В обох випадках вирішним чинником була особиста популярність Д. Д. Айзенгавера. Але його особиста підтримка, уділена деяким республіканським кандидатам до Конгресу в останніх згаданих виборах, не зуміла врятувати їх від програ. Тому й у найближчих виборах рішатиме напевно не позиція Айзенгавера, а передусім кампанія, що її поведе сам Ніксон, суперницька вартість демократичного кандидата і загальна атмосфера.

Ричард Ніксон зумів перебороти внутрішню опозицію в Республіканській партії супроти своєї особи і стати її безконкуренційним кандидатом. Як член правого крила партії покійного сенатора Роберта Тефта, Ніксон зумів найбільш льояльно й гармонійно додержувати ліберального курсу політики Д. Д. Айзенгавера, що викував теорію „модерного республіканізму". Для комуністів він є червоною плахтою, як особа, яка найбільше енергії приклала для оскарження і засудження Алджера Гісса, що став символом комуністичної інфільтрації в адміністраційному апараті. Він відомий своїм безкомпромісовим становищем супроти імперіялізму СССР. Найбільшою проблемою Ніксона є здобути собі прихильність поважної частини незалежних голосів, які признали б його за гідного наступника Д. Д. Айзенгавера.

Небезпеки відвідин в СССР

Від якогось часу совєтські туристичні агенції у ЗДА і Канаді засипають англомовну й іншонаціональну пресу цих країн своїми оголошеннями, в яких заклинають американських і канадійських громадян відвідувати своїх рідних і друзів у Совєтському Союзі. „Тепер ви маєте можливість побачити Ваших родичів і приятелів в СССР! — підкреслюється в цих оголошеннях. — Скористайте з нагоди... Ми допоможемо Вам в одержанні візи і беремо на себе всі заходи в улаштуванні подорожі".

Водночас із цим з України та з інших країн Совєтського Союзу починають надходити щораз тривожніші вістки про те, що люди, які одержували листи й посилки з-закордону, зазнають різного роду переслідувань. Вони просять більше до них не писати і нічого не посилати, мовляв, дотеперішніх адресатів на місцях уже немає, що вони примушені були виїхати в „невідомому напрямку" і т. ін. Так само об'єктивні відвідувачі Совєтського Союзу починають звертати увагу на те, що туристи з-за кордону стають щораз більш небезпечними для відвідуваних ними „родичів і друзів". Підсовєтські люди бояться зустрічатися із людьми, які прибувають з-за кордону, бо так чи інакше ці зустрічі закінчуються фатально: від них або вимагають фальшивого інформування туристів, або починають тягати їх за те, що вони у чомусь там проговорилися і дали туристам небажані для совєтського режиму інформації.

Неохоту підсовєтських людей зустрічатися із родичами й друзями з-за кордону, а то й страх перед такими зустрічами викликає у великій мірі ще й те, що різні совєтофільські „прогресисти" з-поміж туристів, які найчастіше їздять до СССР, відіграють у взаєминах з місцевими людьми ролю несвідомих, а то й свідомих агентів та сексотів совєтського режиму, інформуючи докладно совєтські органи безпеки про всі не тільки справжні, але й вигадані вияви незадоволення та ворожости до Совєтського Союзу відвідуваних ними „родичів і друзів".

Усе це мусять брати до уваги ті, в кого виникло б щире, подиктоване любов'ю до рідних і цілком зрозуміле бажання відвідати когось із своїх близьких за залізною заслоною.

НЕЗНАНА ФРАНЦІЯ

Шамонікс, Франція. — Найбільш люксусовий зимовий курорт Франції розкинув свої палаци - готелі у підніжжя Монбляну. У сонці відбиваються холодною блакиттю глетчери, при яких непорочна білина снігу видається темною. В кінці одного льодового язика, що опускається найнижче — величезний вал рудої землі. Це вхід до майбутнього тунелю під величезною горою, що за 3 - 4 роки сполучить автострадою Европу з Італією, відсуваючи в світло леґенди переходи Ганнібаля і Наполеона. Тоді кожен зможе автом, навіть мотоциклом проїхати до Італії в кожній порі року. Тоді Шамонікс стане проїздним етапом. Сьогодні — це кінцевий стан важкої подорожі. Монблян „закриває" світ. В погану погоду навіть линвова залізниця не йде на Південний Шпиль, з якого можна опуститись понад Білою Долиною, званою також Долиною Смерти (це суцільний льодовець довжиною кільканадцять кілометрів) на італійський бік.

Довкола міста розкинулись чудові лещетарські терени. Коли вам надто низько на висоті 1,000 метрів, ви за 9 хвилин піднесетесь на Ля Паз, де вже понад 2,000 метрів і — це кращі терени. Коли цього замало, то ще за 5 хвилин ви на плоскій горі Брован (2,500 м.), звідки вас „телескі" піднесе на ідеальні похилі площі. Лещетарський спорт сьогодні — це комбінація машини з присмністю з'їжджати або падати. Діти дивляться з заздрістю на батьків, бо нема ніякої машини, яка б витягала аматорів з'їжджання на саночках. З'їздити люблять всі, а „саночки возити" мусять лише діти або... віддані до самозаперечення батьки, яких тут зовсім мало.

Шамонікс нагадує Канни. Це та сама кляса курорту, лише дещо менше банську, бо серед сосон ніяк не осягнути тієї легкости, яка притаманна краєвидові з морем і пальмами, магноліями і фікусами.

Та все досі сказане належить до відомої Франції. Невідома Франція розкинулась зараз же поруч Шамоніксу і Межев, за кілька кілометрів від Ніцци, Ст. Тропез, Канн, Ментону, Монте - Карльо, Віші і... Парижу. Це та Франція, якої не знайдете у відомій всім літературі, в ніяких фільмах, на жадній сцені.

Перебувши 12 років у Франції, я себе питав: невже не існує у Франції здорової бази, на якій держиться нація і держава? Адже без тієї бази не може нічого триматися. Коли б Франція складалася тільки з підпаризького, чи копальняно-фабричного пролетаріяту й здеґенерованих персонажів Сартра та Франсуез Саґан, то це означало б, що вона висить у повітрі.

У мене завжди було переконання, що ця база існує, але ніяк її побачити не вдавалося. Аж ось між Межев і Шамоніксом довелося попасти на два тижні до запущеного, закіптюженого й запавутиненого савоярадського дому, що належить одній підпаризькій католицькій парафії. Сюди приїздять на зимові відпустки підпаризькі робітники й урядовці, бюрові секретарки й молоді інженери, що ще не доробилися. Персонажі — яких сотки тисяч бачите на вулицях Парижу. Але виявляється, що ми їх бачимо, але навіть не підозріваємо їхніх зацікавлень і думок, їхнього стилю, їхнього духового обличчя. Не мають вони нічого спільного з персонажами французької великої літератури, ані з персонажами журналів масового тиражу. Не мають вони ні скомплікованости першої категорії, ні обмежености другої.

Це справжні люди з усіми плюсами й мінусами, між якими однаково добре почувають себе і українка - машиністка і українець - шофер таксі і українець з високою освітою. Нема у них типового для француза шовінізму, нема культу шлунка, навіть нема нічого з — нехай і перебільшеного закордоном — сексуалізму.

Дивне тут те, що це ж люди різного соціяльного походження. Поруч робітника — інженер, поруч секретарки — донька відомого архітекта. Між ними місцева жінка-селянка теж своя людина.

Їх єднає таборове життя — це правда. Але воно почалося не тут. Воно почалося в школі, на всіх літніх таборах. Вони співають ті самі пісні, що їх співали дітьми, по-дитячому бавляться, по-дитячому дуріють, стукаючи тарілками, й по-дитячому приймають за нормальне погане харчування. По-дитячому вкладовують енергію, так що ніякої атмосфери сексуалізму немя.

І ось таких таборів по всій Франції десятки тисяч. Через них рік-річно проходять мільйони людей. Частина згодом до них не повертається, але частина від них не відривається. І це моральна база Франції.

Париж — це не кілька вулиць з проститутками під ліхтарнями. Так його бачать лише совєтські туристи й журналісти. Париж — це не квартали з нічними льокалями. Так його бачить велика частина американських туристів. Париж — це не лише театри і музеї, як думають німці та англійці. Париж — це місто праці, фабрик — великих і малих, бюр, торгівлі, складів і ремісників.

Але Париж — це не Франція, і Франція — не Париж. Та й парижани — це не ті, що цікавляться лише кухнею, вином і харчами. Це такі самі люди, як ви і я. Або — більш частинно.

Найбільше плекає цю базу морального здоров'я людей — Церква. Це парафії творять тисячі таких таборів, що являють собою сполучення відпочинку зі спортом. Їх веде молоде покоління священиків, яких Франції ми можемо тільки позаздрити.

Це правда, що у Франції багато порожніх церков. Але Церква охоплює грубі мільйони й робить дуже багато, щоб поширити свій засяг на спогранізовані маси. Експеримент священиків - робітників не вдався. Але вдалося виховання цілого покоління священиків, що ведуть табори. Церква до тих таборів може дати священиків, що будуть найгарніші фізично, найсправніші в спорті й співі, найінтеліґентніші поміж учасниками табору. Чи можна собі уявити кращих провідників? А чи такі провідники не тримають мас?

Яке щастя, коли нарід у своїй державі може експериментувати на широку скалю!

О. Д-вич

Український Народний Союз і „Свобода" це твердиня українців у вільному світі, які мають за собою 65-літню історію проводирства в політичних, соціяльних та культурних змаганнях нашої іміграції в Америці.

НА ТЕМИ ДНЯ

ФАНТАСТИЧНА САЛАМАХА д-ра Ш. БІКЕЛЯ

Д-р Шльома Бікель своєю статтею „Некрологи і протести", вміщеною в нюйоркському щоденнику „Тоґ - Морґен" з 26-го лютого 1960 року, ще раз скріпив опінію про себе в українських колах, як про жидівського діяча-журналіста, який ненавистю до України заступає знання історичних фактів. У тій статті стільки наплутано й переплутано, що годі поважно з нею полемізувати. Досить сказати, що названий жидівський автор відрізняє „першу українську революцію під проводом проф. М. Грушевського" від „Директоріяту під проводом Симона Петлюри" і протиставить одне одному. Число жертв погромів за часів УНР підсокочило в тій статті вже до „сотень тисяч"! Про „сотні тисяч" згадує він двічі, отже це не друкарська помилка. Він знову атакує англомовний „Український Бюлетень" УККА, взявши за притоку — некролог, присвячений Ользі Петлюрі, вдові по Головному Отамані. Він обурюється скресленням Шварцбарта, як совєтського аґента, і вважає, що автор некрологу „не усвідомив собі вдовиної самоти жидівських жінок", жертв погромів в Україні... Д-р Бікель невдоволений, що українці спростовують фальші, такі, як були репортажі Петріші Влейк у „Лайфі". Цікаво, що д-р Бікель все ще має претенсію до українців за те, що вони прославляють Б. Хмельницького, Ів. Мазепу й С. Петлюру. Видно, що він усе ще не знає, що Хмельницький і Мазепа були найбільшими в історії України гетьманами і могутніми постатями взагалі на тлі всієї тодішньої доби. Він не може сприйняти, що С. В. Петлюра — символ збройної боротьби з большевизмом. Він не цікавиться дійсним життєписом і ділами Симона Петлюри. Він, видно, не знає, що написав С. Петлюра у своєму вступі до українського перекладу „Євреїв" Чірікова. Він не цікавився текстом історичного наказу до Армії С. В. Петлюри про поведення супроти цивільного масслення та боротьбу проти погромів. Він не цікавився процесом Шварцбарта й публікованими подробицями — про добровільну службу Шварцбарта в червоній армії, про його контакти з большевицьким аґентом Володіним, про його кримінальну кар'єру у Відні й Будапешті. Він не знає української публікації в Парижі з 30 вересня 1958 року. Чи поважний жидівський журналіст - політик, який постійно лає і таврує С. В. Петлюру, не повинен би придбати видану в Ню Йорку в 1956 році велику книжку „Симон Петлюра" і прочитати зібрані там історичні документи, головно ж „Наказ Головної Команди Військ УНР", ч. 131 з 26-го серпня 1919 р. на стор. 228 - 30!

Як можна полемізувати з кимсь, хто не знає фактів і вперто не хоче їх знати? Чи шануючий себе жидівський діяч полемізував би з арабським журналістом, який, наприк., лаяв би Теодора Герцля, як спричинника кривд, про які оповідають палестинські втікачі? Д-р Бікель зараховує спростування Українським Конґресовим Комітетом фальшів про Україну до „дурнувато - брехливих відповідей". Як тоді треба назвати його статті, і попередню в 22-го січня в тій самій газеті?!

В. Гальченко

ВІДВІДИНИ В КОМПОЗИТОРА

(Репортаж)

Засніженим шляхом мчить „сірий пес", який переганяє і найшвидші особові авта — це мчить зручний для подорожей „грей гавнд", великий автобус, у якого впряжено не одну сотню кінських сил. Щочотири години зупинка, кава і подорожні короткі розмови про все і нічого.

Тут, на околиці мільйонового міста, у затишній привітній хатині живе наш невтомний композитор, автор філософічних „Псальмів" і глибоко - народної, українського звучання „Баркароллі", професор Василь Безкоровайний.

По скрипучому снігу підходимо до будиночка, що вже встиг стати дорогим не одному українському серцю. Ген-ген зліва курять димарі, розтоплюючи вогнем снігові хмари; з другого боку вулиці скачуть горобцями школярі на шкільному майдані; по бічній дорозі пробігають авта, змагаючись із заметами... А з будинку композитора долітають на вулицю уривки музичних фраз — уривки майбутньої української пісні, що полонитиме слухача мелодійністю і виразністю музичної мови, що вмітиме перенести на крилах аж ген під рідні стріхи.

Василь Безкоровайний, не зважаючи на свої 80 років, працює над новим твором. Ця поставна, сива, як голуб — так співається у наших піснях, — людина не лише сама палає творчим вогнем, — вона щедро роздає його нам, частині рідного народу.

„Посаджу коло хати", — нова пісня на текст Т. Шевченка. Це одна з пісень нового, шевченківського циклу, над яким тепер композитор працює. На наше прохання він програв нам початок твору: мелодія вражає глибиною почуття, хвилює, як хвилює нас і хвилюватиме вічно Тарас Шевченко. Ми прохаємо грати далі, але Василь Безкоровайний, посміхаючись, каже, що він ще не закінчив твору.

Зате композитор програв для свого гостя ліричний „Ноктюрн" і кілька філософічно - релігійних псальмів, між якими „До Тебе, Господи" звучить як молитва, висловлена мовою музики і пісні.

З цікавістю ми прослухали уривки з оперети для дітей „Казка про Червону Шапочку". Цю триактову дитячу оперету написав В. Безкоровайний минулого року, тобто у віці 79 років. Але яка ж це чарівна, по-юначому свіжа й бадьора музика! Все у ній: і мотиви народних пісень чи танків (танок „Коломийка", пісня „Верховино"), і повна радости мелодійність нашої дитячої пісні у „Пісні про матусю", що її співає Червона Шапочка, і так вдало передана музичною мовою краса природи України (музична картина „Сходить сонце"). Дія оперети відбувається на Закарпатті, сюжет трохи відмінний від клясичної міжнародної казки, але тим оперета й цінніша: якщо колись діти (і дорослі) побачать „Казку про Червону Шапочку" на сцені, то вони будуть зачаровані красою нашої природи (сцени „Танець квітів" чи „Пісенька квітів"), і внутрішньою красою української людини (образ відважного Гуцула - Мисливця та дівчинки Червоної Шапочки), і взагалі дивом української народної казки, бо в такому пляні написана оперета. На наше запитання про оперету, композитор Василь Безкоровайний сказав:

„Музику до оперети для дітей „Казка про Червону Шапочку" я написав на віршоване лібрето Леоинда Полтави. Дотепер ця оперета ще не видрукувана. Але сподіваюсь, що колись буде ж таки нагода надрукувати, і українські діти, якщо не на Україні, то бодай на чужині, зможуть оперету - казку побачити".

Професор Василь Безкоровайний оптимістично дивиться на розвиток української музичної й вокальної культури за кордоном. З власної практики він знає, бо то з одного, то з другого міста З'єдинених Держав і Европи пишуть йому диригенти хорів чи виконавці пісень, прохаючи нових творів. „Українське музично - вокальне життя на чужині не занепадає, — говорить нам композитор, — Звичайно, є міста, де воно менше інтенсивно розвивається, але є люди, які серйозно для цього працюють".

Можемо сказати, що між такими людьми одним із перших стоїть професор Василь Безкоровайний: його велика робітна кімната з фортепіяном і квітами є свідком невтомної праці українського мистця, якому Америка уможливила вільну працю, а Україна дала не лише хвилюючі мелодії, а й життьову мету — творити в ім'я і для українського народу.

Увечері повернувся з університету Любомир Безкоровайний, син композитора. На наше прохання він співає „І знов страшні чутки" — слова Олеся, музика Батька; його баритоновий молодий голос дзвенить упевнено й широко. А потім приїздить із дітками донька проф. Безкоровайного, пані Неоніля Стецьків, колишня акторка Театру - Студії Йосипа Гірняка. І цей затишний будиночок на околиці промислового центру Нюйоркського стейту перетворюється в гамірливий вулик — сюди зносять мед мистецтва української музики й пісні. За співом Любомира йде мелодеклямація п-і Стецьків у супроводі автора музики „Спогаду про Львів", а потім обоє діток радісно деклямують, співають, оповідають, прохають розповідати казки і співати для них пісень.

Багато українських дітей в Америці прохають своїх матерів заспівати їм їхніх дитячих пісеньок. Але цей наш репертуар дуже бідний, дитячих пісень маємо мало, ще менше знаємо. Під час розмови на цю тему довідуємося, що композитор Василь Безкоровайний має цілу збірку „Дитячі пісні". Але хто її видасть?...

Ми прощаємося з усією талановитою родиною, бажаємо нашому дорогому композиторові довгих років життя і нових творів, в тому числі й нової опери!

А коли „сірий пес" мчав до Филаделфії, коли в снігові зникли останні димарі Бофало, з постійними жовтими прапорами полум'я, — у переділку автобуса сама Доля примусила нас почути розмову. Говорили Він і Вона. Голосно, бо хто ж тут зрозуміє українську мову? Він: — Пощо нам три авта? Ромко може їздити моїм... Вона: — Ні, ні, ми вже сплатили за хату 21 тисячу, ще залишилось там яких дві. Тепер уже маємо змогу купити йому „кару"... Він: — Подумаємо ще, а тепер час трохи заснути...

Подорожні заснули під ритмічний шум мотора. Хотілося заговорити з ними, розповісти їм про щойно пережиту радість у хаті композитора, про рідне мистецтво. Але їхня розмова була така господарська, ділова, а спосіб думання такий суто - буденний, що я не наважився заговорити, тільки мовчки думав про „кари" і про хату, що коштує понад 20,000 долярів. Все це добрі речі, але вони могли б бути ще кращими, коли б кожний із нас розумів так само проблеми української культури, як і свої хатні проблеми.

Проф. д-р Н. Полонська-Василенко

СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ ЄФРЕМОВ

(У 30-ліття процесу СВУ)

(6)

Останнє ліквідаційне зібрання Старої Громади відбулося в 1934 році, вже після СВУ, після смерти О. Черняхівського. Л. Старицька-Черняхівська схвильовано казала, що на мене, як наймолодшу, покладається обов'язок розповісти про останні роки життя Старої Громади, щоб знали наступні покоління, що навіть під совєтською диктатурою жеврів вогонь, запалений основоположниками Старої Громади, вогонь любови до України та служіння їй. Цей вогонь несли члени Старої Громади до смерти.

Звичайно, на ввесь Київ не можна було рахувати 7 - 8 членів Старої Громади, їх було значно більше. Цікаво, коли я, виконуючи заповіт Л. Старицької-Черняхівської, за німецької окупації зробила прилюдну доповідь про Стару Громаду, до мене звернулося кілька членів її з претенсіями, що я не згадала їх. Але на зборах бували тільки названі мною особи, для інших, очевидно, надто небезпечно було брати в них участь.

3) Підготова процесу СВУ

Хмари збиралися над головою Єфремова за довгий час до початку процесу СВУ. ГПУ поволі підготовляло наступ. Оповідав він нам про такий факт. Члени Академії Наук були запрошені взяти участь в прогулянці моторовими човнами по Дніпрі до Кончої Заспи. Можливо, що це було в зв'язку з передачею Кончої Заспи Академії як заповідника. Їхали кількома човнами. Десь по дорозі човен, яким їхав Панас Любченко, під'їхав до човна, яким їхав Єфремов, і Панас Любченко пересів до „академічного" човна. Пояснив він це тим, що довго шукав нагоди поговорити з Єфремовим на дозвіллі. Він привітно посміхався до всіх і міцно стискав усім руки. Мотор гуркотів, пасажири, звичайно, відсунулись, щоб не перешкоджати „дружній розмові".

Любченко почав в інтимному тоні розпитувати Єфремова про академічну працю, запевняв, що партія дуже шанує його. Очевидно, певний, що враження зроблено, несподівано поставив питання: як ставиться Сергій Олександрович до партії, взагалі до радянської влади? Чому не хоче тісніше співпрацювати? Заскочений таким зворотом розмови, Єфремов відповів у загальному сенсі, що надто переобтяжений працею в Академії Наук, що бувають дні, коли, як кажуть, „не має часу, щоб носа висякати"... Любченко зрозумів характер відповіді і відразу змінив тон, став холодний. Очевидно, казав нам після того Сергій Олександрович, Любченко мав на меті якусь конкретну пропозицію, яка розбилася об цю його категоричну заяву.

Пригадую, під час відвідин нас у Боярці, під Києвом, Сергій Олександрович з обуренням оповідав про брутальну, провокаційну статтю в „Ділі" з обвинуваченнями його, з натяками на різні компрометуючі факти, що цілком не відповідало дійсності. Не відповісти — значить залишити всі ці наклепи, які брудять його добре ім'я, в силі. Читачі Західньої України — казав він — не уявляють собі умов життя в совєтській Україні і не зрозуміють причини його мовчанки: мовчить, бо правда! Мій чоловік доводив йому, що жадна відповідь не змінить справи, жадні арґументи не переконають авторів інсинуацій, які знайдуть нові засоби, щоб очорнювати його. Виходу не було.

О. С. Єфремов надіслав відповідь до „Діла". Сталося навіть гірше, ніж можна було сподіватись: по всій підсовєтській Україні піднявся похід проти нього. Почалася безоглядна, зухвала кампанія наклепів, цькування, образ. На мітинґах по фабзавкомах, профспілках, житлокоопах і т. д. „прорабатывали" Єфремова, засуджували й вимагали проти нього репресій. Конкретного „злочину", що його нібито допустився Єфремов, ніхто не називав. Головним приводом цькування був лист у „Ділі", участь в „буржуазній, закордонній пресі". На різних зборах виносили резолюції, які надсилали до ВУАН з вимогою „покласти край". — Відповідати? Як? Кому? І проти чого? Єфремов ходив мовчазний, зденервований.

Пригадую таку сцену. В Академії Наук відбувається урочисте засідання. Приїхала делеґація від робітників Донбасу, привезла для Академії подарунки. Мляво обмінюються привітаннями — делеґація та Президія ВУАН. Президент Д. Заболотний пропонує вислати у відповідь — теж делеґацію з академіків та співробітників ВУАН (в той час завжди при академіках виступали й співробітники). Пропозиція приймається одноголосно. Називають кандидатів — „ударників науки". Все йде, як належить. Раптом, дивлячись на Єфремова, який сидів поруч мене в першому ряді, президент виставляє його кандидатуру. Западає тиша. Сергій Олександрович хриплим голосом питає з місця: „Це ж для чого?" Заболотний відповідає з легкою усмішкою: „Щоб показати робітникам, які бувають академіки". Єфремов зривається з місця й виходить з залі. Я залишилася, але була так зденервована, що не зауважила, яка була реакція залі. Коли я прийшла до себе, засідання продовжувалося так само мляво й трафаретно.

СВОБОДА SVOBODA

ПЕРЕДПЛАТА:

На рік	$ 12.00
На пів року	6.25
На три місяці	3.25
В Джерзі Сити і закордоном:	
На рік	$ 14.00
На пів року	7.50
На три місяці	4.00

SUBSCRIPTION RATES:

One year	$ 12.00
Six months	6.25
Three months	3.25
Jersey City and Foreign Rates:	
One year	$ 14.00
Six months	7.50
Three months	4.00

НАПЕРЕДОДНІ ЮВІЛЕЙНОГО КОНЦЕРТУ ХОРУ „ДУМКА" В НЮ ЙОРКУ

Недавно мґр. Леонтій Крушельницький висловив в колі приятелів задушевну мрію, що у великому Ню Йорку українці повинні мати постійно діючий репрезентативний хор із щонайменше 150 членів і повинні дати концерт із симфонічною оркестрою метрополії, бо це було б досягнення й успіх.

Мрія цього великого ентузіяста хорового мистецтва стала дійсністю. 19-го березня, о год. 8-ій веч. у Тавн Голл-і в Ню Йорку у Ювілейному Концерті хору „Думка" візьме участь коло 180 хористів, правда, ще без метрополітанської оркестри, але в супроводі двох фортепіянів (В. Стецура, Е. Чапельська) та з участю солістки метрополітанської опери п-ні Ш. Ордассі — Баранської і соліста п. В. Баранського, під диригентурою п. Леонтія Крушельницького.

Музичну оцінку цього виступу „Думки" дадуть фахівці після концерту. Не можна однак не відмітити це відрадне явище, що, в обличчі наших еміґраційних міжособиць, розсварености та роздрібнення, хор проіснував 10 років, як самостійне, ніким не субсидіоване т-во, але ще саме на десятому році існування розгорнув таку працю, що згуртував у своїх рядах неймовірне на наші обставини число співаків: 80 жінок і 100 чоловіків — любителів співу з двох ґенерацій, осіб різних віровизнань і політичних переконань із старої і нової еміґрації, між ними „колишніх співаків славного хору Кошиця та колишньої і теперішньої Капелі Бандуристів. Відрадним явищем є й те, що велике число членства — це молодь, або абсольвенти високих американських шкіл.

Хай цей ріст активности членства і успіхи хору на 10 році існування будуть найкращою китицею цвітів з нагоди Ювілею усім тим, що 10 років тому були ініціяторами і положили ідейні основи під Т-во.

Управа хору під керівництвом голови д-ра Богдана Карпевича проробила ще й іншу працю. 17-го жовтня м. р. за ініціятивою хору „Думка" скликано в Ню Йорку основуючі збори Союзу Українських Хорів в Америці. Головою Союзу обрано інж. Аполінарія Осадцу, довголітнього голову хору „Думка". До Союзу належить уже 15 хорів і, як довідуємося, Союз плянує вже в слідуючому році гідно відзначити 100-ліття смерти Т. Шевченка з участю багатьох хорів у концерті.

З нагоди Ювілею хор „Думка" видає пропам'ятну книгу — Альманах. Видання це на днях появиться, і матиме понад 100 стор. журнального формату і крім історії, хроніки та світлин із життя та діяльности хору, міститиме оригінальні праці видатних знавців про українське хорове мистецтво в минулому й сучасному.

В минулому році зорганізовано жіночий хор „Думка", який нараховує уже 80 членів. Хор цей під диригентурою інж. Івана Жуковського інтенсивно готовить репертуар на спільний виступ хору „Думка" 19-го червня ц. р. в Центральному Парку в Ню Йорку.

Хор „Думка" діє як окреме товариство, має власний статут, гимн і заспів, відзнаку, ленти у прапорних кольорах, що їх члени вживають на офіційних виступах та власну бібліотеку з збіркою понад 300 нотних видань. На стінах свіжо відмальованої простірної домівки хору в Укр. Нар. Домі в Ню Йорку на відповідних таблицях вирізьблені імена всіх членів т-ва, активних і також тих, що з оправданих причин під цю пору не беруть активної участи в житті т-ва. Всіх разом 275: з того 80 жінок і 175 головіків, в тому числі також 4 почесні члени т-ва: Л. Крушельницький, К. Лиско, І. Недільський і Ю. Ястремський.

Був час, що в Ню Йорку на імпрези збиралися маси людей. Не те воно тепер. Відхід людей від суспільно - громадської праці серед еміґрації все більший. Само ліквідувалося багато товариств, нидіють установи, здвиги і з'їзди не ті, що колись були, будніють і бенкети.

Також і в методах праці хору „Думка" помітні зміни: чарівні незабутні корабельні прогульки з двотисячною публікою замінено пікніками з художньою програмою веснівок чи обжинок, в залежності від пори року, а імпозантні традиційні ще із „краю" просфори з достойними гістьми переважно старшого віку в залях „давнтавну" замінено на новорічні балі в репрезентативних залях „аптавну", ба, що більше, хор снує вже мрії й про Валдорф Асторію. Бо останньо й велика заля Менгетен Центру була вже замала, ледве вмістивши понад 1,300 осіб переважно молодої публіки.

Нам видається, що якраз завдяки цій зміні метод праці та завдяки безінтересовній, жертвенній праці членів хору з диригентом включно, т-во змогло проіснувати 10 років. Це ж саме було і, маємо в Бога надію, останеться запорукою успіху всіх імпрез т-ва.

Не диво, отже, що хор, як т-во, втішається довір'ям і підтримкою усього зорганізованого громадянства. Громадянство знає й бачить, що справа не в заробітках і амбіції, а в належному поставленні праці, тобто в рості членства, і в тому, щоб кожна імпреза була на мистецькій висоті, оригінальна, кращою за попередню, щоб в ній виступали фахові сили, хоч це і коштує гроші.

Яр. Луженко

Вишивані Вечерниці у Филаделфії, Па. і в Ню Йорку, Н. Й.

Вишивані Вечерниці відбулися 6 лютого. Хоч того дня відбулася славетна Мальована Кава Мистецької Студії, проте людей не бракувало ні тут, ні там, бо забави 43 Відділу СА мають вже свою славу, а тут присднался ще й вишивка.

А її було багато. До торічних суконь прийшли нові, ще кращі. Публіка дістала охоту експериментувати. Дарма, що це коштувало багато труду, як при суконці п-ни Ірки Мельник. Її елеґантна біла вечірня сукня була прикрашена кількома ярдами широкого, густого взору. Також суконка п-ні Марії Чижович виказувала при гарному моделі великий вклад праці. Дбайливо вишиті взори примінили при своїх сукнях пп. Володимира Ценко і Євгенія Прохоренко.

Та показалося, що й при меншому вкладі праці є дуже добрий ефект. П-ні Стефанія Бернадин мала елеґантний комплет із білої вовни, дуже скромно прикрашений. Те саме можна сказати про суконки пп. Дарки Кивелюк, Людмили Чайковської, Ярини Грабовенської, Анізії Мірчук, Миросі Паладій, Софійки Лади, Ані Максимович, і М. Виницької. Цікаво виглядала суконка п-ні М. Ступковської з „конструктивно" уміщеним узором.

Радісним явищем цьогорічних Вечерниць було те, що у вишиваних суконках явилися молоді дівчата. Як гарно відтіняє вишивка кожне молоде личко! І так пп. Л. Жилава, М. Шиприкевич, М. Прокурська, Х. Притула, С. Фолис, Т. Сагата, Х. Чайковська і О. Богачевська стали живим прикладом того.

Але чимало зрілих громадянок примінило вишивку, як прикрасу. Сукня п-ні Стефанії Пушкар була цікавим експериментом сполуки вишивки з синьою тафтою, а „принцеска" п-ні Шумської виглядала імпозантно. Також вишивані моделі пп. Софії Квасницької, Марії Вікарчук, Оксани Війтишин, Ростислави й Анни Богачевських були цікаві.

Вперше прибули на цю забаву молоді мисткині, що студіюють мистецтво чи спорідений фах. Проблему свого одягу вони розв'язали оригінально. П-на Мотря Головінська скомбінувала сукню з „друкованої" скатерті й осягнула цікавий ефект. А п-на Ніна Климовська вистилізувала сукню з важкого зеленого шовку й прикрасила її мальованим золотим орнаментом з часів козацького барокко. Цей почин насуває нам нові можливості. Рямці Вишиваних Вечерниць могли б розсунутися і вмістити також усякі стилізовані спроби, на які може позволити собі наша талановита молодь. А скарбниця нашого народнього вбрання така багата, що дає до цього багато спонук.

Тому й цьогорічні Вишивані Вечерниці можна вважати успішними. Вони спонукали наших пань до експериментування, повернули молодь лицем до вишивки і показали нові обрії в ділянці стилізації.

Відділи СУА в Ню Йорку теж впровадили в себе звичай влаштовувати Вишивані Вечерниці. Це завдання перебрав щорічний баль Відділів СУА, що відбувається кожних м'ясниць. Цього року вдруге переведено таку спробу.

20 лютого зібралася в залі Народного Дому численна публіка. Цей баль є цікавою товариською зустріччю, приходять на нього членки СУА з давнішої і нової еміґрації з родинами та тут народжена молодь. Пані з комітету підготовляють смачний буфет і забава йде оживлено й дружньо, як водиться у добре зжитому гурті.

Віднедавна почала прибувати й новоприбула молодь. Клич Вишиваних Вечерниць стягнув тих, що люблять українську вишивку. Членки СУА показали торік гарні моделі суконь, а цього року виступили у вишивках і їхні дочки. З цим виступом зв'язане також певне хвилювання: комітет Вишиваних Вечерниць у Ню Йорку признає нагороду. Та й не тільки за вишивку. Цього року рішено вибрати також королеву краси.

Вишиваних моделів не було багато. Тим краще можна було оцінити їх доцільність і красу. Модель візитової сукні п-ни Ані Осінської (чорний шовк, прикрашений помаранчовим узором) дістав першу нагороду. Сукню цю запроєктувала й виконала п-ні Дарія Колатало, членка 70 Відділу з Пассейку. Друга сукня, що звернула на себе увагу, належала п-ні Осипі Черник (панама піскової краски, вишивана квітчастим узором). На третьому місці поставлено сукню п-ні Лесі Різник, голови Окр. Ради СУА, яка все дуже вміло приміняє вишивку (темно-синій шантунґ з вишивкою на кокарді).

Велика кількість блюзок утруднювала вибір. Багато з них були надіслані з Рідного Краю, і тому власниці з гордістю їх наділи. Перше місце признано п-ні Мері Мартин, тут народженій членці 53 Відділу СУА в Асторії. Її блюзка була скромна, але своїми шляхетними лініями найбільше нагадувала клясичний крій української сорочки. Крім неї відрізнено блюзки п-ні Надії Лисяк (біла маркізета, вишивана буковинським узором) і п-ні Мирослави Осідач (білий шовк, вишиваний чернігівським узором).

На залі було ще багато гарних моделів. Гарно вишиті полотняні сукні мали пп. Ольга Яворська й Анна Дністрян, цікавий чорний джемпер із білими, вишиваними рукавами п-ні Дарія Костів. Звертали на себе увагу блюзки пп. Олі Попуги, Катерини Балових, Анни Малан, Ірини Андрусь, Христини Блаженко, Галини Гошовської, Ірини Крамарчук, Анни Гнатиків і Тані Зимної.

Але найбільше розворушив усіх вибір красуні. Тут голосували всі присутні і думки поділилися. Було багато гарних, молодих дівчат. Хвилювались також комітетові пані, бо вибрана мала б репрезентувати українських красунь восени на Міжнар. Жін. Виставці.

Врешті проголошено вислід. Першою красунею вибрано п-ну Каролину Буздиґан, а її подругами були Патриція Келлі і Леся Дражук. Молоду Каролину голова комітету увінчала короною, а присутні привітали вибір оплесками. Її краса і чар дають запоруку, що в колі красунь інших національностей вона буде нас добре репрезентувати.

Баль закінчився вдоволенням усіх, які брали в ньому участь: комітету, що напрацювався, гостей, що забавилися, любителів української вишивки, що побачили гарні моделі і молоді, яка невтомно танцювала. Ця імпреза вже закорінилася в нашій громаді і дає щораз кращий вислід.

Л. Б.

✝

Дня 17-го березня 1960 року,
заосмотрена Найсвятішими Тайнами,
по довгій і важкій недузі,
упокоїлася в Бозі,

бл. п. Марія з Аліщів ФЕДОРИКА

на 76-му році життя.

ПОХОРОНИ відбудуться в СУБОТУ, 19-го БЕРЕЗНЯ 1960 р. в год. 10:00 рано, з церкви св. ап. Петра і Павла в Спрінґ Велей, Н. Й.

Приятелів і Знайомих про молитви просять:

Магдалина ЖЕЖЕЛЕВСЬКА — донька
ОСИП — син
СТЕФАНІЯ — невістка
Ніна з ЖЕЖЕЛЕВСЬКИХ і Петро ГОЛЯТИ —
Олег ЖЕЖЕЛЕВСЬКИЙ, Дам'ян, Марта
і Роман ФЕДОРИКИ — внуки

9 Winter Terrace — Mahwah, N. J.

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього
дня 20-го січня 1960 р. відійшов від нас у Вічність,
Наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО і ДІДО,

бл. п. ФЕДІР І. ОЛЕСНИЦЬКИЙ

Цією дорогою складаємо найсердечнішу подяку всім Тим, що так у часі важкої хвороби Покійного, як і опісля в найтяжчих хвилинах горя і смутку, виявили для Покійного стільки симпатії та пошани, а для нас стільки приязни та співчуття.

В першу чергу дякуємо Високопреподобним Отцям із парафії Св. Івана Хрестителя в Ньюарку: о. Іванові Балі за принесення справжньої духової потіхи в останніх хвилинах життя Покійного, за відправу Парастасів — і провід похоронних обрядів — а зокрема за його глибоко подумані і зворушливі прощальні слова під час Похорону, о. Ю. Кочержукові за участь у похоронних відправах та о. Дмитрові Библові за відвідування Покійного в часі його важкої хвороби.

Ми глибоко вдячні Вельмишановним Панам: інж. О. Гладишовському, д-рові О. Утрискові, мґ-рові Б. Геврикові та д-рові В. Бемкові за зворушливі слова оцінки та пошани для Покійного, виголошені над Його домовиною. На цьому місці складаємо теж спеціяльну подяку Екзекутивній Раді ЗУАДК-у за повну прихильности та зрозуміння оцінку праці Покійного в посмертній згадці в „Свободі". Управі Т-ва „Самопоміч" у Ньюарку та Управі Кредитової Кооперативи тієї ж назви, а також Т-ву Прихильників УНР у Ньюарку дякуємо за жалобні оповістки про смерть Покійного в „Свободі" та в „Прометею".

Дирекції Американсько-Української Щадничо-Позичкової Спілки „Тризуб" у Ньюарку, якої довголітнім членом Дирекції був Покійний, дякуємо за численну участь під час Парастасу та квіти.

Дякуємо 28-му Відділові Союзу Українок за зорганізовану участь у Панахиді, квіти та пожертви на народні цілі. Дякуємо колишньому прем'єрові уряду УНР проф. Б. Мартосові за присутність у похоронних відправах. Головному Екзекутивному Комітетові УНСоюзу дякуємо за вислови співчуття та делеґування головного касира, п. Романа Слободяна, що як представник УНСоюзу своєю участю в Похоронах, віддав останню прислугу Покійному. Дякуємо Вп. д-рові Т. Шегединові, що як представник Головної Управи Українського Лікарського Т-ва в Америці, взяв участь у Панахиді. Теж дякуємо Вп. Панам д-рові М. Шлемкевичеві та мґ-рові В. Сенежакові, що як представник СУНД-у, взяли участь у Похоронах Покійного.

За письмові вислови співчуття та потіхи сердечно дякуємо Президентові Української Народньої Республіки в екзилі, Достойному д-рові Степанові Витвицькому, колишньому прем'єрові уряду УНР у екзилі д-рові Костеві Паньківському, Екзекутиві УККА, Головній Управі НТШ, Головній Управі УЛТ-ва в Америці, Управі Метрополітального Відділу У. Л. Т-ва в Ню Йорку, Управі Клюбу Українок у Ню Йорку та численним дорогим нашим Приятелям і Знайомим, що надіслали нам кондоленційні листи та телеграми.

Найщиріші вислови подяки шлемо всім численним Друзям і Знайомим, що зложили вінки та квіти на домовину Покійного, що жертвували Заупокійні Богослужби або — згідно з бажанням Покійного — склали щедрі грошові пожертви (разом понад 500.00 дол.) на добродійні цілі.

Також сердечно дякуємо всім Тим, що не жаліли ні труду, ні часу, і численною участю у Панахидах і Похороні віддали останню християнську прислугу Покійному, а спеціяльно тим нашим Рідним і Приятелям, що прибули на Похорон з Канади, з Филаделфії, Ню Йорку та з інших віддалених місцевостей.

Складаємо щиру подяку членам Співочого Т-ва „Трембіта" та хорові при церкві Св. Івана Хрестителя в Ньюарку й їхньому диригентові п. проф. М. Добошеві — за їх спів під час Парастасів, Богослужби в церкві та на цвинтарі. Зокрема сердечно дякуємо проф. М. Добошеві, дир. Т. Каськову, п. М. Лозинському та п. І. Марусякові за їх спів під час похоронних відправ.

Врешті хочемо висловити нашу спеціяльну вдячність п. Миронові Литвинові за його довголітнє особливо приязне відношення до Покійного, а зокрема подякувати йому та його синам, як власникам модерного похоронного заведення в Ірвінґтоні за спеціяльно дбайливе, тактовне та старанно підготоване переведення величавого Похорону.

Ньюарк, Н. Дж.

РОДИНА

Шевченківські Роковини в Нюарку

Шевченкові Роковини відзначено 12-го березня в залі при церкві св. Тройці і складалося це свято з трьох частин.

Після вступного слова настоятеля церкви о. прот. А. Селепини, виступили учні школи українознавства, малі й старші, з деклямацією творів Т. Шевченка, як індивідуально так і гуртом. Учень 5-ої кляси С. Татаренко виголосив реферат „Борець за волю України".

Особливо гарне враження зробила невелика сцена „Прощай, Кирилівко", де хлопець Тарас прощається з селом, вирішивши йти у світ шукати долі. — До виступів на святі підготовляли дітей учителі школи проф. Б. Мартос і п-ні А. Гордієнко, організацією свята, а зокрема інсценізацією, керував культурний референт п. К. Степовий.

Батьки й матері втішалися виступами дітей. Чимало було й сторонніх осіб, що з зацікавленням приглядалися успіхам нашого молодого покоління.

Свято закінчилося спільним співом дітей і публіки „Ще не вмерла Україна".

Б. М.

Короткі Вістки

● **Комісар добродійности** Великого Ню Йорку Джеймс Р. Дампсон виготовляє проєкт, щоб ті всі особи, які побирають допомогу від міста і які є здібні до праці, належали до окремої бриґади праці, члени якої виконували б працю, потрібну для міського відділу добродійности. Цей відділ старатиметься перевишколити безробітних робітників, щоб включити їх в нормальні робітні сили.

● **В стейтовому парку Старвед Рок** коло Шикаґо в печері 16-го березня знайдено три тіла жінок визначних промислових директорів. Ці тіла з численними ранами, бо тих жінок якісь невідомі злочинці замучили на смерть. Це сталося ще 14-го березня, шеф поліції гадає, що в цьому злочині брало участь два або й більше злочинців. Жінки у віці 50 і 47 років, поїхали автом до парку і хотіли там трохи походити.

З наших буднів

ПРО МИКИТИНУ СОРОЧКУ

В місяці лютому ми з другом Миколою об'їхали спорий шмат Америки і трохи Канади з т. зв. авторськими вечорами. Чи то в Шикаґо, чи в Торонто, або недавно в Ютіці, всюди нас гостинно зустрічали і добре частували, так що і в цю неділю ми вже готові були кудись мандрувати, як ті цигани чи новітні скоморохи. Та довелося змінити плян, бо якраз у цю неділю в Літературно - Мистецькому Клюбі відкриває свою малярсько-мисливську виставку колеґа Олесь Климко. А тому, що він свій хлоп, зі Львова, не стріляє качок, тільки файно малює їх олійною фарбою, а поза тим працює в американській телевізії, — треба його вшанувати своєю присутністю.

Розуміється, наших мандрів аж ніяк не можна рівняти з недавньою подорожжю по Полудневій Америці президента Айзенгавера, бо нас, річ ясна, так оваційно і маніфестаційно не вітали, як його. Втім, пан Президент мав важчий від нас „джаб" — переконував різні раси і народи, що вони повинні любити Америку. Ми, нащадки тирольців Сходу, і без того вірно любимо Америку, але до пана Президента маємо трохи жаль, а чому, то я зараз постараюсь пояснити:

За — те, що він дозволив у Конґресі молитися за Україну, що дозволяє на 22-го січня вивішувати наші прапори, — ми — даємо йому кредит. Це в порядку. Та, от, болить нас ніжне, українське серце — чому він, вибираючись у світову мандрівку, не одягає вишиваної сорочки з чарасівкою?.. Йому напевно було б у ній більше до лиця, як такому курузяникові — Микиті! Як же це виглядає, люди добрі: кат України і найлютіший наш ворог парадував по Індонезії у вишиванці, а наш добрий приятель, добродій та опікун — не хоче її носити, ніби соромиться, чи що?..

Ви, Шановні Читачі, не здвигайте рамєнами, бо, вибачайте на слові, сорочка теж може бути інструментом політики. Це таки найбільше кидається у вічі в таких центрах нашої політичної думки, як каварня „Орхідея" чи бар „Лис Микита" в Ню Йорку. З того, що я там чув чи підслухав, виходить ясно, що Нікіта Сергеєвіч забив таки доброго цвяха в голову нашим дипломатам тим, що скинув галстука, а затягнув був на себе українську сорочку...

— Це не проста справа! Щось воно мусить означати! — твердять дипломати, стукаючи п'ястуками по барі. — Що воно означає, того ніхто не знає, але снуються різні припущення, гіпотези. Може грядуть якісь важливі пересунення в Кремлі у користь українців, а може Москва відбере від поляків Засяння та Лемківщину і прилучить до України? А може НКВД змінить курс і перестане вивозити нашу молодь на цілинні землі, ліквідувати залишки підпілля?..

В клубах тютюнового диму, під музику чарок і грающої шафи, розвиваються блискучі політичні концепції, снуються головокружні пляни, які за одним махом вирішують долю України, Америки і всього земного кльобу. А надхненням до цього послужила — Микитина сорочка.

Ікер

З праць Денверської Групи УВАН

20 лютого, відомий український економіст д-р Богдан Винар, член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка в ЗДА, виголосив на черговому засіданні Денверської групи УВАН доповідь про „Стан суспільних і гуманістичних наук в 50-их рр. на рідних землях". В доповіді була мова про наукові кадри в Україні та якісні і скількісні зміни в науковій продукції в Україні після XX-го з'їзду КПСС. Доповідач сконцентрував свою увагу на таких дисциплінах, як історія і споріднені дисципліни, суспільно - економічні науки, філософія, соціологія, право, політичні науки та марксизм.

У вступних заввагах подано організаційну структуру наукового життя в Україні, насвітлюючи діяльність окремих інститутів Академії Наук УССР та відповідних катедр на семи українських університетах. При тому подано на основі доступних статистичних даних деякі інформації про склад нукових співробітників, наукову проблематику, що над нею вони працюють та обговорено окремі видання. У питанні формальних досягнень науки в Україні відмічено більшу скількість праць, які тепер опрацьовуються та появляються друком у порівнанні з попереднім періодом, до деякої міри їх якісне зростання, дозвіл користування деякими несовєтськими цитатами та більший відсоток праць українською мовою.

Розглядаючи тематичні пляни Історичного, Економічного та філософського інститутів Академії Наук УССР, з'ясовано ідеологічні основи їх діяльности під партійним доглядом, які і надалі ставлять дуже вузькі рямки для перспективного розвитку окремих наукових дисциплін.

При розгляді історичних наук в УССР помічаються такі основні теми: відсвяткування 300-ліття „воз'єднання", 40-літній „ювілей" УССР, перспективна оцінка подій другої світової війни на українських землях в деякими паралелями до подій першої світової війни (нові праці про Центральну Раду, німецьку окупацію, тощо), видання ряду шкільних підручників і джерел до історії, розпрацювання козацького і інших періодів історії України, тощо). Все ж таки Київський період української історії лишається й надалі в рамах російської історії і опрацьовують його тільки російські історики...

В ділянці економічних наук появилося ряд праць з історії економічної думки на Україні, економічної географії, історичні монографії про окремі галузі промисловости і сільського господарства та розпрацьовуються деякі теоретичні питання політичної економії. Публікації з цієї ділянки представляються переважно в „брошурковому" вигляді. У той час, як на ті самі теми видаються твори об'ємистими томами в російській мові.

Найслабше представлені в Україні філософські і соціологічні науки, які там майже зовсім не розробляються.

З нагоди доповіді відбулася виставка найновіших наукових видань УССР.

В обговоренні доповіді взяло участь 5 осіб. Доповідач в заключному слові відповів на поставлені йому запити, характеризуючи загально умови сучасної наукової праці та її висліди в Україні. Він прийшов до висновку, що умови наукової праці в Україні після другої світової війни не тільки не покращали, порівнюючи з попереднім періодом (до війни), але погіршилися і то в спосіб, на дальшу мету, загрозливий для української наукової діяльности. Вони спихають невпинно Україну до стану незначної підрядної російсько - совєтської провінції цілком, залежної від російських наукових і політичних центрів.

Н. Н.

Трохи спадає економічний „бум"

Ню Йорк. — Числа затруднених і безробітних в лютому цього року свідчать про те, що економіка країни потребувала в лютому більше робітних сил, як в будь-якому іншому лютому в попередніх роках. Але місячний бюлетень Cleveland Trust Company звертає увагу на те, що в лютому дещо сповільнився той економічний бум, який був у грудні 1959 і січні 1960. І так продукція тривкої вартости товарів від грудня до січня зросла була на 17 відсотків, а від січня до лютого немає такого великого зросту. В економічних колах підкреслюють, що воно може навіть і ліпше, що немає раптового буму, після якого обов'язково мусіла б прийти економічна знижка, як це було після буму в 1957 році. В останніх тижнях зменшується автова продукція і меншають видатки на інвестиції в сталевій промисловості. Немає надто великого попиту на нові авта, а 12 відсоткове збільшення в запотребуванні на нові авта не вистачає на те, щоб продати всі авта випродуковані в першій чверті цього року в кількості 2,305,000 возів, тому автомобільні фірми думають випродукувати в цій чверті тільки коло двох мільйонів возів.

„ПІКЛУЙСЯ ДІТЬМИ І ВИХОВАЙ ЇХ НА СЛУЖБУ БОГОВІ" — ЗАПОВІТ ВУГЛЕКОПА

Лоґен, Вест Вірджінія. — Один із знайдених неживих вуглекопів, тіло якого знайшли в копальні після 8-денних пошукувань, написав до своєї жінки на клаптику паперу такий зворушливий заповіт: — „Мабіль, я люблю тебе більше ніж ти про це можеш коли-небудь дізнатися. Піклуйся дітьми і виховай їх, щоб служили Богові". Цей вуглекоп Джон Чейфінс залишив жінку і 4 дітей. В копальні знайдено вже тіла 16-ох вуглекопів, а шукають ще за двома. Всі вони отруїлися внаслідок пожежі в копальні, з якої не можна було втекти, бо пожежа була біля виходу в копальні.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

ВУНСАКЕТ, Р. Ай. — Т-во „Запорозька Січ", Відд. 206, повідомляє своїх членів, що Місячні Збори відбудуться в неділю, 20-го березня 1960 р., в год. 1:00 по пол. в парафіяльній залі під ч. 74 Геррис Еве. Просимо всіх членів прибути на Збори, бо будуть важливі справи до обговорення, між інш., справа 50-літнього Ювілею нашого Братства — Є. Тепер, фін. секр.

Посмертна згадка

Феня ФЕНКАНИН, — довголітня членкиня Т-ва ім. Т. Шевченка, Відд. 42 УНСоюзу в Пассейку, Н. Дж., померла несподівано дня 10-го березня 1960 р., на 65-му році життя. Покійна походила зі с. Вислок Великий, пов. Сянок, Зах. Україна. Полишила у смутку чоловіка Дмитра, дві доньки: Анну і Ольгу, двох синів: Володимира і Мирослава, вісім внуків та одного брата. Похорон відбувся 12-го березня, із пох. заведення до української православної церкви св. Вознесіння, а опісля, при участи Родини, Членів Т-ва, Знайомих та Приятелів, яких Покійна так багато мала, на цвинтар Rigdlaun Cemetery Delevama. В. Й П.!

П. Головчак, секр.

Коли Ви вважаєте себе політичним еміґрантом — амбасадором України, то знаєте про великий вклад Українського Народного Союзу в змаганнях за права України та українців, Ви напевно свідомі обов'язку бути членом цієї організації.